

Yaşlı Ayrımcılığı ve Mesleki Değerler Arasındaki İlişki: Hemşirelik Öğrencileri Örneği / The Relationship Between Ageism and Professional Values: The Case of Nursing Students

İpek KÖSE TOSUNÖZ¹

1. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, kosepek@hotmail.com

Gönderim Tarihi | Received: 9.05.2020 Kabul Tarihi | Accepted: 15.05.2021, Yayın Tarihi | Date of Issue:
01.12.2022

Atıf | Reference: "KÖSE TOSUNÖZ. İ. (2022). Yaşlı Ayrımcılığı ve Mesleki Değerler Arasındaki İlişki: Hemşirelik Öğrencileri Örneği. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 7 (3), s.426-440. DOI: <https://www.doi.org/10.1010.25279/sak.732939>"

Öz

Giriş: Hemşirelerin yaşlı bireylere yönelik bakım davranışları, hemşirelerin yaşlılara yönelik tutumlarından ve mesleki değerlerinden etkilenebilmektedir. Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları ile mesleki değerleri arasındaki ilişkiyi ve etkileyebilecek faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan araştırmanın evrenini bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 543 hemşirelik öğrencisi, örneklemini ise 231 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama formu olarak Öğrenci Bilgi Formu, Pozitif ve Negatif Yaşlı Ayrımcılığı Ölçeği ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize kullanılmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U Testi, Student's t Testi, Kruskal Wallis Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve korelasyon analizi ile değerlendirildi. Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin Pozitif Yaşlı Ayrımcılığı ve Negatif Yaşlı Ayrımcılığı alt boyut puan ortalamalarının sırası ile 47.24 ± 5.17 ve 38.51 ± 5.43 , Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği toplam puan ortalamalarının 104.86 ± 15.98 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin Pozitif Yaşlı Ayrımcılığı alt boyut puan ortalamaları ile mezuniyet sonrası yaşlılarla çalışmayı isteme durumları arasında; Negatif Yaşlı Ayrımcılığı alt boyut puan ortalamaları ile sınıf, cinsiyet ve mezuniyet sonrası yaşlılarla çalışmayı isteme durumları arasında ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği puan ortalamaları ile sınıfları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Sonuç ve Öneriler: Hemşirelik öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik olumlu bir tutum sergilediği ve mesleki değerlerinin iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Mesleki değerler düzeyi arttıkça yaşlıya yönelik pozitif ayrımcılığın arttığı ve negatif ayrımcılığın azaldığı saptanmıştır. Dünya çapında hızla artan yaşlı nüfusu göz önünde bulundurularak emşirelerin yaşlılar hakkında olumlu algı ve tutum geliştirmelerini sağlamak önemlidir.

Anahtar kelimeler: Yaşlı ayrımcılığı, Hemşirelik, Öğrenci, Tutum

Abstract

Introduction: Nurses' care behaviors towards elderly individuals can be affected by nurses' attitudes towards elderly people and their professional values. Aim: This research was conducted to determine the relationship between nursing students' attitudes towards the elderly and their professional values and the related factors. Materials and Methods: This descriptive study consisted of 543 nursing students and the sample consisted of 231 students. Student Information Form, Positive and Negative Ageism Scale and Revised

Nursing Professional Values Scale were used for data collection. Descriptive statistics, Mann Whitney U Test, Student's t-Test, Kruskal Wallis Test, ANOVA and correlation analysis were used for analysis. Results: It was determined that the total mean score of Positive Ageism and Negative Ageism subscales were 47.24 ± 5.17 and 38.51 ± 5.43 respectively, and the mean scores of Revised Nursing Professional Values Scale were 104.86 ± 15.98 . A statistically significant differences were found between Positive Ageism subscale mean score and willingness to work to work with the elderly after graduation; Negative Ageism subscale mean score and grade, gender, willingness to work with the elderly after graduation and between the mean scores of Revised Nursing Professional Values Scale and grade ($p < 0.05$). Conclusion and Suggestions: Nursing students have a positive attitude towards elderly people and their professional values are at a good level. It was found that as the level of professional values increased, positive discrimination towards elderly increased and negative discrimination decreased. Considering the rapidly increasing elderly population worldwide, it is important to enable nurses to develop positive perceptions and attitudes about the elderly.

Keywords: *Ageism, Nursing, Student, Attitude*

1. Giriş

Yaşlılık, insanın doğumu ile başlayan yaşam sürecinde, ölümden önce yaşanan, bireyin fiziksel ve zihinsel yönden bağımsızlıktan bağımlılığa geçtiği bir dönem olup biyolojik, psikolojik ve sosyolojik boyutları olan bir süreçtir (Esen, 2011; Yeşilot ve diğerleri, 2020). Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı bir sınıflandırmaya göre; 45-59 yaş arası orta yaş, 60-74 yaş arası yaşlılık, 75-89 yaş arası ileri yaşlılık, 90 ve üstü ise ihtiyarlık kategorisinde yer almaktadır (İletilmiş ve Arpacı, 2017). Günümüzde yaşlı nüfusu hızla artmaktadır. Dünyada yaşlı nüfusun artış hızının (%2.1), genel nüfus artış hızından (%1.2) daha fazla olduğu belirtilmektedir (Tekin ve Kara, 2018). 2019 yılında dünyada 65 yaş ve üstü 703 milyon kişi varken bu sayının 2050 yılında iki katına çıkacağı tahmin edilmektedir. Küresel olarak 65 yaş ve üstü nüfus oranı 1990 yılından 2019 yılına kadar %6' dan %9' a yükselmiştir (World Population Ageing, 2019). Türkiye İstatistik Kurumu (2018) verilerine göre ise 65 yaş üstü nüfus oranı %8.7 olup bu oranın 2023 yılında %10.2' ye yükseleceği tahmin edilmektedir (TÜİK, 2018). Ancak 2019 yılının Aralık ayında, Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve kısa sürede Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilen Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), yaşlı bireylerde ciddi mortalite ve morbiditelere neden olmuş ve olmaya devam etmektedir. Nitekim ülkemizde de bunun sonucunda 65 yaş üstü bireylerin COVID-19 enfeksiyonundan korunması için "65 Yaş ve Üstü ile Kronik Rahatsızlığı Olanlara Sokağa Çıkma Yasağı Genelgesi" yayınlanmıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı; T.C. İçişleri Bakanlığı).

Yaşlılık, sağlık sorunlarının yoğun yaşandığı bir dönem olması nedeni ile en sık bakıma ve tıbbi yardıma gereksinimi olan gelişim dönemleri arasında yer almaktadır (Esen, 2011; Tekin ve Kara, 2018). Günümüzde Bu süreçte yaşlı bireyler çeşitli ayrımcılıklara maruz kalabilmektedir. Yaşlı ayrımcılığı, bir kişiye sadece yaşı nedeniyle gösterilen farklı tavır, ön yargı, hareket, eylem ve kurumsal düzenlemeler olarak tanımlanmaktadır (Yeşilot ve diğerleri, 2020). Günümüzde hemşirelerin de 65 yaş ve üstü kişilere farklı birçok kurum ve ortamlarda bakım verme olasılığı, artan yaşlı nüfus oranına bağlı olarak artmaktadır. Hemşireler, yaşlı bireylere hastane, uzun süreli bakım ortamları, ev gibi birçok alanda

doğrudan ve yakın bakım sağlayan sağlık profesyonelleridir (Chi ve diğerleri, 2016). Hemşirelerin yaşlı bireylere bakım sürecindeki tutumları, yaşlı bireylere yönelik davranışları üzerinde etkili olan en önemli faktörlerden biridir (Kim ve diğerleri, 2016). Belli bir meslek grubunda yer alan meslek mensuplarının mesleki tutum ve davranışları da, bireysel ve mesleki değerlerinden temel almaktadır (Dündar ve diğerleri 2019; Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Mesleki değerler, mesleki amaçları ve eylemleri belirlemede ve yargılamada temel bir standart sağlayan davranış ilkeleridir (Acaroğlu, 2014). Bir mesleğin profesyonel statüye ulaşmasında ve topluma nitelikli hizmet sunmasında mesleki değerlere sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır (Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Hemşirelikte de mesleki değerlerin bakım uygulamalarına olan etkisi göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur (Dündar ve diğerleri, 2019). Hemşire sağlıklı/hasta bireye bakım verirken, davranış ve tutumlarını savunurken, uygulamalarının gerekçelerini açıklarken ve etik ikilemlerle karşılaştığında karar verirken mesleki değerlerine gereksinim duymaktadır (Kaya ve diğerleri, 2012).

Hemşireliğin mesleki değerleri; saygılılık, duyarlılık, merhamet, güvenilirlik ve bütünlüktür (Dündar ve diğerleri, 2019). Hemşirelerin profesyonel kimliklerinin oluşumunda önemli rol oynayan bu mesleki değerler, hemşirelerin yaşlı bireylere yönelik tutum ve davranışlarını etkilemektedir (Sabancıoğulları ve Doğan, 2012; Kaya ve diğerleri, 2012). Hemşirelik eğitiminin de hemşirelik öğrencilerini yaşlı bireylerin bakım gereksinimlerini belirlemeye ve bu gereksinimleri gidermeye hazırlaması beklenmektedir (Chi ve diğerleri, 2016). Literatürde hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere bakım vermeyi ve uzun süreli bakım merkezlerinde çalışmayı, genç bireylere bakım vermek ve akut bakım ortamlarında çalışmaktan daha az istedikleri belirtilmiştir (Stevens, 2011). Hemşirelerin yaşlı bireylere yönelik negatif tutumları sağlık hizmetinin kalitesinde azalmaya neden olmaktadır (Yazıcı ve diğerleri, 2016).

Yaşlılara yönelik ayrımcı tutumların belirlenmesi yaşlı ayrımcılığı ile ilgili gerekli önlemlerin alınmasına katkı sağlayacaktır (Yurttaş ve Sarıkoca, 2018). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik pozitif ve negatif yönlü ayrımcı tutumları ile mesleki değerleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. Gereç ve Yöntem

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tanımlayıcı-ilişki arayıcı tiptedir.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin Hemşirelik Bölümünde 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde öğrenimini sürdüren 543 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise evreni bilinen örneklem hesaplama yolu (%95 güven aralığı, %5 hata payı, %50 görülme sıklığı) kullanılarak belirlenen 231 öğrenci oluşturmuştur. G*Power 3.0.10 programı kullanılarak yapılan güç analizi sonucunda; 231 örnek sayısı için, %5 hata payı ile güç %99,8 olarak belirlenmiştir. Tabakalı örnekleme, örnekleme hatasını azaltarak evrenin daha fazla temsil edilmesini sağlamaktadır (Baltacı, 2018). Tabakalı örnekleme, örnekleme hatasını azaltarak evrenin daha fazla temsil edilmesini sağlamaktadır (Baltacı, 2018). Tüm sınıfların eşit temsil edilmesini sağlamak ve her sınıftan orantılı sayıda

öğrenci sayısına ulaşmak için tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada tabaka ölçütü olarak öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf olacak şekilde tabakalı örnekleme yöntemi ile 1. sınıftan 63, 2. sınıftan 58, 3. sınıftan 53 ve 4. sınıftan 57 öğrenci araştırmaya alınmıştır. Her tabakadan örneklemeler basit rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Belirlenen öğrencilerin tamamı araştırmaya katılmayı kabul etmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama işleminden önce sorumlu araştırmacı tarafından öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Veri toplama araçları araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler tarafından sınıf ortamında doldurulmuştur. Öğrencilerin veri toplama formlarını doldurmaları yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Öğrenci Bilgi Formu" ve "Pozitif ve Negatif Yaşlı Ayrımcılığı Ölçeği (PNYAÖ)" ve "Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize (HMDÖ-R)" kullanılacaktır.

Öğrenci Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından literatürden (Altay ve Aydın, 2015; Güven ve diğerleri, 2012; Pehlivan ve Vatanserver, 2018) yararlanılarak oluşturulan Öğrenci Bilgi Formu, öğrencilerin bazı sosyodemografik özellikleri (sınıf, yaş, cinsiyet, gelir durumu vb.) ile yaşlı/yaşlılar ile yaşamaya yönelik deneyim ve görüşlerine (yaşlı birey ile aynı evde yaşama, yaşlı birey ile aynı evde yaşama süresi vb.) ilişkin özelliklerin sorgulandığı 11 soruyu içermektedir.

PNYAÖ, Yurttaş ve Sarıkoca (2018) tarafından üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş 2 alt boyuttan ve 23 maddeden oluşan bir ölçme aracıdır. Alt boyutlardan biri olan Pozitif Yaşlı Ayrımcılığı (PYA) Alt Boyutu üniversite öğrencilerinin yaşlılara yönelik pozitif yönlü ayrımcı tutumlarını ölçmektedir. Ölçeğin bu alt boyutunda 13 madde (1, 2, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 17, 18, 20, 21, 23) bulunmaktadır. Ölçek uygulamasında bu alt boyuttan elde edilebilecek en yüksek puan 65, en düşük puan ise 13'tür. Elde edilecek yüksek puan, yaşlılara yönelik pozitif yönlü tutum düzeyinin yüksek olduğunu işaret etmektedir. Diğer bir alt boyut olan Negatif Yaşlı Ayrımcılığı (NYA) Alt Boyutu üniversite öğrencilerinin yaşlılara yönelik negatif yönlü ayrımcı tutumlarını ölçmektedir. Bu alt boyutta 10 madde bulunmaktadır. Bu alt boyuttan elde edilebilecek en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10'dur. Ters yönde puanlama ile elde edilen yüksek puan, yaşlılara yönelik negatif yönlü tutum düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Negatif Yaşlı Ayrımcılığı Alt Boyutunda yer alan toplam 10 madde (3, 4, 5, 6, 8, 11, 15, 16, 19, 22) yaşlılara ilişkin olumsuz ifadeler içerdiğinden ters yönde puanlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.80'dir (Yurttaş ve Sarıkoca, 2018).

HMDÖ-R, Weis ve Schank (1993) tarafından geliştirilmiş, Türkiye'de Acaroğlu (2014) tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerlerini kendilerinin değerlendirdikleri ölçek üç alt boyut (bakım, profesyonellik ve güven) ve 26 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir (1=önemli değil, 5=çok fazla önemli). Ölçeğin toplam puanı, yanıtlara karşılık gelen sayısal değerlerin toplanması ile elde edilir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 26, en yüksek puan ise 130'dur. Ölçekte ters çevrilerek puanlanan madde bulunmamaktadır. HMDÖ-R alt boyut içermemektedir. Yüksek puanlar mesleki değerlere uyumun güçlü olduğunu göstermektedir. Ölçeğin toplam

Chronbach Alpha değeri 0.96 olarak bulunmuştur (Acaroğlu, 2014; Weis ve Schank, 1993). Bu çalışmada ise ölçeğin Chronbach Alpha değeri 0.94 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde SPSS 16 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normallik kontrolünde Shapiro Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testi, varyansların homojenliği kontrolünde ise Levene testi kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde; tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra bağımsız iki grup ortalaması karşılaştırmasında Student's t testi ve Mann Whitney U testi, ikiden fazla grup ortalaması karşılaştırmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Kruskal-Wallis testi, post hoc testlerden ise Tukey ve Scheffe testi kullanılmıştır. İki sürekli değişken arasındaki ilişkiyi değerlendirirken korelasyon katsayılarından yararlanılmıştır. Bütün analizlerde istatistiksel anlamlılık seviyesi 0.05 olarak alınmıştır (SPSS, 2007).

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülmesi için Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından kurum izni (10/02/2020 tarihli 78194220-020-9018 sayılı yazı) ve Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (2020 tarihli 02/17nolu karar) alınmıştır. Ölçek kullanımı için yazarlardan izin alınmıştır. Katılımcı öğrencilere, araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve onamları alınmıştır. Gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırma boyunca Helsinki deklarasyonuna uygun hareket edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %68.8' inin kadın, yaş ortalamalarının 20.65±1.77 (min: 17; max: 30), %49.4' ünün 17-20 yaş arasında ve %55.0' ünün gelirinin giderine denk olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %40.3' ünün kendisinin ve %40.7' ünün ailesinin en uzun süre yaşadığı yer ilçe olup çoğunluğunun çekirdek aile yapısına (%88.3) sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Pozitif ve Negatif Yaşlı Ayrımcılığı Ölçeği ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeğine Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=231)

Özellikler	n*	%*	PYA Alt Boyutu** Ort±Ss*	NYA Alt Boyutu**	HMDÖ-R**
Sınıf					
1.sınıf ^a	63	27.3	46.98±5.36	39.73±4.73	107.10±14.24
2.sınıf ^b	58	25.1	47.72±5.34	36.50±6.59	101.81±15.65
3.sınıf ^c	53	22.9	47.07±4.37	39.05±4.97	109.81±16.12
4.sınıf ^d	57	24.7	47.21±5.54	38.70±4.80	100.87±16.70
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			$\chi^2=0.721$ p=0.868	F=4.061 p=0.008(a,b)(b,c)	F=4.16 p=0.007(c,d)
Cinsiyet					
Kadın	159	68.8	47.25±5.12	39.25±4.84	106.26±15.37
Erkek	72	31.2	47.22±5.31	36.87±6.28	101.76±16.94
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			Z=-0.389 p=0.697	t=-2.505 p=0.012	Z=-1.852 p=0.064
Yaş grupları					
17-20	114	49.4	47.43±4.82	38.83±5.12	105.00±14.23
21-24	109	47.2	47.08±5.37	38.20±5.71	104.93±18.04

25-30	8	3.5	47.24±5.17	38.12±6.28	101.75±9.54
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			$\chi^2=0.443$ p=0.801	$\chi^2=0.531$ p=0.767	$\chi^2=0.443$ p=0.801
Gelir durumu					
Gelir<Gider	70	30.3	47.40±5.60	38.05±6.02	102.97±16.23
Gelir= Gider	127	55.0	47.37±4.71	38.66±4.90	105.12±15.50
Gelir >Gider	34	14.7	46.44±5.90	38.88±6.09	107.76±17.19
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			$\chi^2=0.234$ p=0.889	F=0.370 p=0.691	$\chi^2=2.914$ p=0.233
En uzun süre yaşanan yer					
İl merkezi	85	36.8	46.88±5.18	38.18±5.77	105.05±16.33
İlçe	93	40.3	47.13±5.43	38.49±5.02	105.98±15.95
Köy	53	22.9	48.01±4.65	39.05±5.63	102.56±15.52
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			$\chi^2=1.996$ p=0.369	$\chi^2=1.224$ p=0.542	$\chi^2=1.866$ p=0.393
Ailenin en uzun yaşadığı yer					
İl Merkezi	84	36.4	46.86±5.17	38.11±5.89	104.59±16.82
İlçe	94	40.7	46.91±5.36	38.56±4.86	105.89±16.34
Köy	53	22.9	48.43±4.70	39.03±5.68	103.45±14.00
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			$\chi^2=3.725$ p=0.155	F=0.470 p=0.626	$\chi^2=1.452$ p=0.484
Aile Tipi					
Çekirdek aile	204	88.3	47.25±5.11	38.60±5.48	104.51±15.99
Geniş aile	21	9.1	46.95±6.16	37.76±5.14	105.09±16.72
Parçalanmış aile	6	2.6	48.00±3.63	37.83±5.34	115.83±9.82
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			$\chi^2=0.343$ p=0.843	$\chi^2=0.497$ p=0.780	$\chi^2=3.093$ p=0.213

*n: Sayı, %: Yüzde, Ort.: Ortalama, Ss: Standart sapma, **PYA: Pozitif Yaşlı Ayrımcılığı, NYA: Negatif Yaşlı Ayrımcılığı, HMDÖ-R: Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize, ***iki bağımsız grup karşılaştırmasında Student t testi (t değeri) ve Mann-Whitney U (Z değeri); üç veya daha fazla bağımsız grup için tek yönlü varyans analizi (F değeri) ve Kruskal-Wallis H (χ^2 değeri) yöntemi kullanılmıştır.

Öğrencilerin %60.6' sı yaşlı bir bireyle aynı evde yaşamadığını belirtmiştir. Yaşlı bir bireyle aynı evde yaşayan/yaşamış olan öğrencilerin %42.0 ile çoğunluğu büyükanne ve büyükbaba ile birlikte yaşamıştır. Öğrencilerin %53.2' si evlendikten sonra kendi anne ve babasının yanında kalmasını istediğini ve %44.6' sının mezuniyet sonrası yaşlı bireyler ile çalışmak istediğini belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Yaşlı/yaşlılar ile Yaşamaya Yönelik Deneyim ve Görüşlerine Göre Pozitif ve Negatif Yaşlı Ayrımcılığı Ölçeği ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeğine Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=231)

Özellikler	n*	%*	PYA Alt Boyutu**	NYA Alt Boyutu**	HMDÖ-R**
			Ort±Ss*		
Yaşlı ile birlikte aynı evde yaşama					
Evet	91	39.4	47.79±5.55	37.90±6.23	104.81±16.61
Hayır	140	60.6	46.89±4.89	38.90±4.82	104.89±15.61
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			Z=-0.971 p=0.332	Z=-1.079 p=0.280	t=-0.037 p=0.971
Beraber Yaşanılan Yaşlı Birey					
Büyükanne Büyükbaba	40	43.9	46.90±5.29	38.54±6.80	106.16±15.59
Büyükanne	37	40.7	48.11±5.32	37.15±5.18	103.02±15.73
Büyükbaba	14	15.4	48.00±5.59	37.73±6.09	105.62±20.57
<i>İstatistiksel analiz ve olasılık***</i>			$\chi^2=1.872$ p=0.392	$\chi^2=2.174$ p=0.337	F=0.281 p=0.839
Beraber yaşama süresi					

1 ay-5 yıl	52	53.1	47.92±5.56	37.71±6.25	105.09±16.13
6 -11 yıl	27	27.6	47.07±4.96	37.88±6.77	103.77±17.97
12 -17 yıl	11	11.2	47.54±5.26	37.54±3.75	107.18±14.19
18 -22 yıl	8	8.2	49.00±6.41	39.62±5.31	102.37±19.15
İstatistiksel analiz ve olasılık***			$\chi^2=0.411$ $p=0.938$	$\chi^2=0.913$ $p=0.822$	F=0.169 $p=0.917$
Evlendikten sonra kendi ailesi ile birlikte yaşama isteği					
Evet	123	53.2	47.83±5.20	38.62±5.54	105.38±15.59
Hayır	44	19.0	46.27±5.29	38.50±4.94	104.70±16.69
Kararsız	64	27.7	46.78±4.95	38.29±5.62	103.96±16.43
İstatistiksel analiz ve olasılık***			$\chi^2=4.947$ $p=0.084$	$\chi^2=0.020$ $p=0.990$	$\chi^2=0.460$ $p=0.795$
Mezuniyet sonrası yaşlı birey ile çalışma isteği					
Evet ^a	103	44.6	48.37±4.95	40.06±5.28	107.44±15.77
Hayır ^b	47	20.3	45.65±6.00	36.74±4.99	104.02±18.09
Kararsız ^c	81	35.1	46.72±4.62	37.55±5.39	102.06±14.55
İstatistiksel analiz ve olasılık***			$\chi^2=11.191$ $p=0.004$ (a,b)(a,c)	$\chi^2=18.153$ $p=0.000$ (a,b)(a,c)	$\chi^2=5.886$ $p=0.053$

* n: Sayı, %: Yüzde, Ort.: Ortalama, Ss: Standart sapma. ** PYA: Pozitif Yaşlı Ayrımcılığı, NYA: Negatif Yaşlı Ayrımcılığı, HMDÖ-R: Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize. *** İki bağımsız grup karşılaştırmasında Student t testi (t değeri) ve Mann-Whitney U (Z değeri); üç veya daha fazla bağımsız grup için tek yönlü varyans analizi (F değeri) ve Kruskal-Wallis H (χ^2 değeri) yöntemi kullanılmıştır.

Katılımcı öğrencilerin PYA alt boyut puan ortalaması ile mezuniyet sonrası yaşlı bireyler ile çalışmayı isteme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre; mezuniyet sonrası yaşlı bireyler ile çalışmak isteyen öğrencilerin, istemeyen ve kararsız olan öğrencilere göre PYA alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin NYA alt boyut puan ortalamaları ile öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, cinsiyet ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışmayı isteme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre; 1. ve 3. sınıfların 2. sınıflara göre, kadınların erkeklere göre ve mezuniyet sonrası yaşlı bireyler ile çalışmak isteyenlerin çalışmak istemeyen ve bu konuda kararsız olanlara göre NYA alt boyut puan ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin HMDÖ-R toplam puan ortalaması ile sınıfları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. 3. sınıf öğrencilerinin 4. sınıf öğrencilerine göre HMDÖ-R puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 1) (Tablo 2).

Tablo 3. HMDÖ-R ve PNYAÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçekler	Ölçekten Alınabilecek Min-Max.* Puanlar	Ölçekten Alınan Min-Max.* Puanlar	Ort±Ss*	Cronbach Alfa
PYA Alt Boyutu**	13.0-65.0	31.0-62.0	47.24±5.17	0.63
NYA Alt Boyutu**	10.0-50.0	15.0-50.0	38.51±5.43	0.75
HMDÖ-R**	26.0-130.0	60.0-130.0	104.86±15.98	0.94

*Min-Maks.: Minimum-Maksimum, Ort.: Ortalama, Ss: Standart sapma. ** PYA: Pozitif Yaşlı Ayrımcılığı, NYA: Negatif Yaşlı Ayrımcılığı, HMDÖ-R: Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize.

Öğrencilerin Pozitif Yaşlı Ayrımcılığı (PYA) alt boyutu toplam puan ortalaması 47.24±5.17 (min-max: 31-62) ve Negatif Yaşlı Ayrımcılığı (NYA) alt boyutu toplam puan ortalamasının

38.51±5.43 (min-max: 15-50) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin HMDÖ-R' den almış oldukları toplam puanın 104.86±15.98 (min-max: 60-130), madde toplam puan ortalamasının ise 4.03±0.61 (min-max: 2.31-5.00) olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin PNYAÖ Alt Boyutları ile HMDÖ-R Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki (n=231)

Ölçekler	HMDÖ-R*
PYA Alt Boyutu*	r=0.313; p=0.000**
NYA Alt Boyutu*	r=-0.445; p=0.000**

* PYA: Pozitif Yaşlı Ayrımcılığı, NYA: Negatif Yaşlı Ayrımcılığı, HMDÖ-R: Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize. ** p< 0.001

Öğrencilerin HMDÖ-R ile PYA alt boyut puan ortalamaları arasında orta düzeyde pozitif yönde; NYA alt boyut puan ortalamaları arasında ise orta düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir (sırası ile r=0.313, p<0.001; r=-0.445, p<0.001) (Tablo 4).

4. Tartışma

Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik pozitif ve negatif yönlü ayrımcı tutumları ile mesleki değerleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerin PYA ve NYA alt boyut puan ortalamalarının sırası ile 47.24±5.17 ve 38.51±5.43 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgumuz doğrultusunda araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlılara yönelik pozitif tutumlarının yüksek olduğu, negatif tutumlarının düşük olduğu ve yaşlıya yönelik olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Literatürde araştırma bulgularımızla paralel olarak hemşirelik öğrencilerinin yaşlıya yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını belirleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Yeşilot ve diğerleri, 2020; Çilingir ve diğerleri, 2017; Altay ve Aydın, 2015; Yazıcı ve diğerleri, 2016). Yaşlılara yönelik negatif tutumlar sağlık hizmetinin kalitesinde azalmaya neden olabilmektedir (Yazıcı ve diğerleri, 2016). Bu bağlamda mezuniyet sonrası çeşitli ortamlarda yaşlı bireylere bakım verecek olan hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik olumlu tutumlarının olması, yaşlı bireylere verilen bakımın kalitesini arttıracaktır. Bu çalışma ve yapılan benzer çalışma sonuçlarında öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu yaklaşımlarının Türk kültüründe büyüklere saygının önemli olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Günümüzde yaşlı bireylerin toplum içindeki saygınlığı sürekli olarak değişiklik gösterse de hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik kültürel yaklaşımı sürdürmeleri sevindirici bir bulgudur.

Literatürde öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyinin yaşlıya yönelik tutum üzerindeki etkisi sık olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu değişkenin tutum üzerine etkisi karşılaştırıldığında sonuçların farklılık gösterdiği görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin öğrenim seviyesi arttıkça yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanlarının arttığını belirleyen çalışmaların yanı sıra (Altay ve Aydın, 2015; Vefikuluçay, 2008; Yılmaz ve Özkan, 2010; Kim ve Jang, 2017), sınıf arttıkça yaşlıya yönelik olumsuz tutumun arttığını belirleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Demiray ve Dal Yılmaz, 2017). Özer ve Terkeş' in (2014) 285 hemşirelik öğrencisi ile yaptığı çalışmada 4. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre yaşlılık ve yaşlanma hakkında daha olumlu fikir ve görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin yaşlıya yönelik negatif yönlü ayrımcı tutumlarının 2. sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Mesleki eğitimlerinin başında olan ve

henüz mesleki değerleri oluşmamış olan 1. sınıf öğrencilerinin yaşlı bireye yönelik daha düşük düzeyde negatif ayrımcılık göstermesinin toplum içindeki genç bireylerin yaşlı bireye ilişkin genel bakış açısını yansıttığı düşünülmektedir. Mesleki eğitimi süren ve bu süreçte yaşlı bireylere bakım veren 2. Sınıf öğrencilerinin negatif tutumlarının daha yüksek olmasının ise uygulamaları sırasında yaşlı bireyler ile ilgili yaşadıkları olumsuz deneyimleri ile ilişkili olabilir. 3. sınıf öğrencilerinin 2. sınıf öğrencilerine göre daha düşük negatif yönlü tutum içinde olmalarında da mesleki eğitimin, yaşlı bireyin bakımında yaşanan olumlu deneyimlerin ve olgunlaşmanın etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada sınıf düzeyleri arasındaki bu farklılık öğrencilerin yaşlı bireye ilişkin tutumlarında yalnızca eğitimin etkili olmadığını da göstermektedir. Bununla birlikte bu çalışma ve yapılan benzer çalışma sonuçları arasındaki farklılığı kıyaslamanın, araştırmaya alınan örneklem grubundaki ve araştırmaların yapıldığı kurumların müfredatlarında yaşlılığa ilişkin derslerin verildiği sınıf düzeyindeki farklılıklar nedeni ile güç olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada, cinsiyetin NYA alt boyut puan ortalamasına anlamlı düzeyde etki ettiği, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yaşlılara yönelik negatif yönlü tutum düzeyinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Literatürde hemşirelik öğrencilerinde cinsiyet faktörünün yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları etkilediğini (Altay ve Aydın, 2015; Özer ve Terkeş, 2014) ve etkilemediğini (McLafferty ve Morrison, 2004; Soyuer ve diğerleri, 2010; Demiray ve Dal Yılmaz, 2017) belirleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışma sonuçlarına paralel olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yaşlı bireylere karşı daha olumlu tutuma sahip olduklarını belirleyen çalışmalar bulunmaktadır (Güven ve diğerleri, 2012; Özer ve Terkeş, 2014). Bu çalışmada ve benzer çalışmalarda bu anlamlı farkın; kültürümüzde kadınların geleneksel rollerinden biri olan bakım verici rolünden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet bağlamında da bakıldığında erkeklere göre daha çok kadınlara ait olduğuna inanılan merhamet, şefkat ve duyarlılık gibi özellikler ve kadınların ahlâkî normları daha çok önemsemeleri de etkili olabilir (Ersoy, 2009; Vatandaş, 2007).

Çalışmada mezuniyet sonrası yaşlı bireyler ile çalışmak isteyenlerin çalışmak istemeyenlere ve kararsız olanlara göre yaşlılara yönelik negatif yönlü tutumlarının daha düşük ve pozitif yönlü tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda yaşlı bireyler ile çalışmak isteyen öğrencilerin yaşlılara yönelik daha olumlu bir tutum içinde oldukları söylenebilir. Literatürde de hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireye bakım verme istekliliği yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarını etkileyen bir faktör olarak belirtilmektedir. Tayvanlı hemşirelik öğrencilerinin yaşlılarla çalışma istekliliğinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, öğrencilerin yaşlı bireylerle çalışmaya yönelik kararsız oldukları ve hafif olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir (Chi ve diğerleri, 2016). Yeşilot ve diğerleri (2020) ile Altay ve Aydın' ın (2015) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarda da yaşlı bireylerle çalışmak isteyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Hemşirelerin mesleki değerlerinin yetersiz gelişmesi toplumun her grubunda olduğu gibi yaşlı bireylerin bakım kalitelerini de olumsuz etkilemektedir (Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Hemşirelik öğrencilerinin de mesleki eğitimleri süresince mesleki değerlerini geliştirmeleri beklenmektedir (Kaya ve diğerleri, 2012). Kaya ve diğerleri' nin (2012) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin mesleki davranışlarının değerlerle yüklü olduğu belirlenmiştir. Arkan, Ordin ve Haney' in çalışmasında (2019) öğrencilerin mesleki değerler puan ortalamasının 105.36 ± 14.24 olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin bakış

açısından mesleki değerlerin öneminin incelendiği bir çalışmada öğrencilerin mesleki değerler puan ortalamalarının 101.79 ± 12.42 olduğu bulunmuştur (Poorchangizi ve diğerleri, 2019). Bu çalışmada öğrencilerin HMDÖ-R puan ortalamalarının 104.86 ± 15.98 olduğu ve hemşirelik mesleki değerler puan ortalamalarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular ABD (Clark, 2009; Fisher, 2014), Tayvan (Chi ve diğerleri, 2016), Kore (Moon ve diğerleri, 2014) ve İran' da (Poorchangizi ve diğerleri, 2019; Poorchangizi ve diğerleri, 2017) yapılan çalışmaların bulguları ile uyumludur. Öğrencilerin mesleki değerler düzeyinin iyi düzeyde olmasının yaşlı bireylere yönelik tutumlarını olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

Mesleki eğitimin mesleki değerleri geliştirmede etkili olduğu bildirilmektedir (Bang ve diğerleri, 2011; Leners ve diğerleri, 2016). Çalışmada öğrencilerin öğrenim seviyesinin mesleki değer düzeyini etkilediği ve tüm sınıflardaki öğrencilerin hemşirelik mesleki değerler puan ortalamasının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. 3. sınıf öğrencilerinin mesleki değerler düzeylerinin 4. sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfın mesleki değerler düzeyini etkilediğini (Bang ve diğerleri, 2011; Leners ve diğerleri, 2016; Moon ve diğerleri, 2014) belirten çalışmaların yanı sıra etkilemediğini (Arkan ve diğerleri, 2019; Caldwell ve Miller, 2016; Clark, 2009; Poorchangizi ve diğerleri, 2019) belirleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Sınıf düzeyi açısından bakıldığında son sınıf öğrencilerinin mesleki değerler düzeyinin yüksek olduğunu belirleyen çalışmaların yanı sıra (Bulut ve diğerleri, 2015; Lacobucci ve diğerleri 2012), düşük olduğunu belirleyen çalışmalar da olduğu görülmektedir (Lacobucci ve diğerleri, 2012). Bu çalışmada ve benzer çalışmalarda öğrencilerin mesleki değerler düzeyinin farklılık göstermesinin, mesleki değerler ile ilgili derslerin farklı öğrenim seviyelerinde verilmesinden, mesleki değerlerin bireysel değerlerden etkilendiği göz önünde bulundurulduğunda farklı bireysel değerlere sahip öğrencilerle yapılmasından ve farklı ölçekler kullanılmış olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, öğrencilerin, HMDÖ-R ölçek toplam puan ortalaması ile PYA alt boyut puan ortalamaları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. Yapılan benzer bir çalışmada öğrencilerin HMDÖ-R ölçek toplam puan ortalamaları ile "yaşlılığın yaşamını sınırlama" ve "yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" alt ölçekleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Bahar Yılmaz, 2018). Bu bulgu doğrultusunda öğrencilerin mesleki değerler düzeyi arttıkça yaşlılara yönelik pozitif yönlü tutum düzeyinin arttığı ve yaşlılara yönelik negatif yönlü tutum düzeyinin ise azaldığı söylenebilir. Öğrencilerin mesleki değerlerinin yaşlanmaya ve yaşlı bireylere yönelik tutumlarını etkilemesinin önemli bir bulgu olduğu düşünülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerlerinin geliştirilmesinin, öğrencilerde yaşlı ayrımcılığına yönelik pozitif tutumun artırılmasında, negatif tutumun azaltılmasında ve yaşlı bireylere yönelik olumlu bir tutum oluşturulmasında etkili olabileceği görülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik olumlu tutum sergiledikleri, mesleki değerler düzeyinin iyi olduğu ve mesleki değer düzeyleri ile yaşlı bireylere yönelik olumlu tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin mesleki değerler düzeyi arttıkça pozitif yaşlı ayrımcılığı puanları artarken negatif yaşlı ayrımcılığı puanları azalmaktadır. Yaşlılara yönelik pozitif tutum sergileyen ve mesleki değerleri içselleştiren öğrenciler yaşlılara daha kaliteli bakım sağlayacaktır. Bu nedenle öğrencilerin yaşlı bireylere

yönelik pozitif tutumlarının geliştirilmesi için mesleki değerlerinin geliştirilmesi, eğitimleri süresince bireysel ve mesleki değerlerinin farkında olmaları ve bu değerleri bütünleştirebilmelerinin sağlanması için hemşirelik eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Acaroğlu, R. (2014). Revize edilen hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliği. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 22(2), 8-16.
- Altay, B., Aydın, T. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Journal of Education and Research in Nursing*, 12(1), 11-18.
- Arkan, G., Ordın, Y.S., Haney M.Ö. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerleri ve tükenmişlik düzeyi arasındaki ilişki. *ACU Sağlık Bil Derg.*, 10(3), 443-450.
- Bahadır-Yılmaz, E. (2018). The relationship between nursing students' professional values and their attitudes towards the elderly people: A cross-sectional study. *Nurse Educ Today*, 70, 8-12.
- Baltacı, A. Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *BEÜ SBE Derg.*, 7(1), 231-274.
- Bang, K.S., Kang, J.H., Jun, M.H., Kim, H.S., Son, H.M., Yu, S.J., et al. (2011). Professional values in Korean undergraduate nursing students. *Nurse Educ Today*, 31(1), 72-5.
- Bulut, H.K., Erdol, H., Çalık, K.Y., Aydın, M., Yılmaz, G. (2015). Evaluation of Occupational Professionalism of Final Year Nursing Students of a University. *Procedia Soc Behav Sci*, 186, 445-50.
- Caldwell, H.E., Miller, K.L. (2016). Professional Values in Baccalaureate Nursing Students. *Honors Research Projects*, 338, 1-46.
- Chi, M.J., Shyu, M.L., Wang, S.Y., Chuang, H.C., Chuang, Y.H. (2016). Nursing students' willingness to care for older adults in Taiwan. *Journal of Nursing Scholarship*, 48(2), 172-178.
- Clark, D.K. (2009). Professional values: a study of education and experience in nursing students and nurses. (Phd Thesis). Nursing Capella University. <http://gradworks.proquest.com/3372808.pdf>. Accessed 20 May 2016.
- Çilingir, D., Bulut, E., Hindistan, S. (2017). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(3), 137-143.
- Demiray, T., Dal Yılmaz, Ü. (2017). Opinions of the nursing students on ageism. *İstanbul Med J*, 18, 7-12.
- Dündar, T., Özsoy, S., Toptaş, B., Aksu, H. (2019). Hemşirelikte mesleki değerler ve etkileyen faktörler. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 35(1), 11-19.

- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Esen, D. (2011). Yaşlılarda ölüm kaygısı düzeyini etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 4(1-2), 67-79.
- Fisher, M. A. (2014). comparison of professional value development among prelicensure nursing students in associate degree, diploma, and bachelor of science in nursing programs. *Nurs Educ Perspect*, 35(1), 37-42.
- Güven, Ş., Muz, G.U., Ertürk, N.E. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı değişkenlerle ilişkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), 99-105.
- İletmiş, T., Arpacı, F. (2017). 45-59 yaş grubu bireylerin yaşlılık dönemlerine ilişkin beklentilerini belirleyen ilişkiler. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 49-62.
- Kalaycı, I., Yazıcı, S.Ö., Özkul, M., Helvacı, G. (2018). Sağlık çalışanları ve öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları: Sistematik derleme. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2, 21-30.
- Kaya, H., Işık, B., Şenyuva, E., Kaya, N. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(1), 18-26.
- Kim, S.O., Oh, H.S., Wang, M.S. (2016). A study on the nursing students' knowledge, attitudes and behavior to wards the elderly. *J Korean Acad Soc Nurs Educ.*, 22(2), 163e70.
- Lacobucci, T.A., Daly, B.J., Lindell, D., Griffin, M.Q. (2012). Professional Values, Self Esteem, and Ethical Confidence of Baccalaureate Nursing Students. *Nurs Ethics*, 20, 479-90.
- Leners, D.W., Roehrs, C., Piccone, A.V. (2006). Tracking the development of professional values in undergraduate nursing students. *J Nurs Educ.* 45(12), 504-11.
- McLafferty, L., Morrison, F. (2004). Attitude towards hospitalized older adults. *J AdvNurs*, 47, 446-53.
- Moon, S., Kim, D.H., Kim, E.J., Kim, Y-J., Lee, S. (2014). Evaluation of the validity and reliability of the Korean version of the Nursing Professional Values Scale-Revised. *Nurse Educ Today*, 34(3), 325-30.
- Özer, Z. C., ve Terkeş, N. (2014). Evaluation of nursing student's attitudes towards ageism in Turkey. *Procedia-social and behavioral sciences*, 116, 2512-2515.
- Pehlivan, S., Vatansever, N. (2018). Hemşirelerin yaşlıya tutumları ve etkileyen faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 45(1), 47-53.

- Poorchangizi, B., Borhani, F., Abbaszadeh, A., Mirzaee, M., ve Farokhzadian, J. (2019). Professional Values of Nurses and Nursing Students: a comparative study. *BMC medical education*, 19(1), 438.
- Poorchangizi, B., Farokhzadian, J., Abbaszadeh, A., Mirzaee, M., Borhani, F. (2017). The importance of professional values from clinical nurses' perspective in hospitals of a medical university in Iran. *BMC Med ethics*, 18(1), 20.
- Sabancıoğulları, S., Doğan, S. (2012). Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4), 275-282.
- Soyuer, F., Ünalın, D., Güleser, N., Elmalı, F. (2010). Sağlık Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı demografik değişkenlerle ilişkisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3, 20-5.
- SPSS Inc. (2007). SPSS for Windows. Version 16.00, Chicago.
- Stevens, J.A. (2011). Student nurses' career preferences for working with older people: A replicated longitudinal survey. *International Journal of Nursing Studies*, 48(8), 944–951.
- Tekin, Ç.S., Kara, F. (2018). Dünyada ve Türkiye'de yaşlılık. *Uluslar arası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 219-229.
- Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim:http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1027. Erişim Tarihi: 18.02.2020
- T.C. İçişleri Bakanlığı. 65 Yaş ve Üstü ile Kronik Rahatsızlığı Olanlara Sokağa Çıkma Yasağı Genelgesi. Erişim: <https://www.icisleri.gov.tr/65-yas-ve-ustu-ile-kronik-rahatsizligi-olanlara-sokaga-cikma-yasagi-genelgesi> Erişim Tarihi: 09.05.2020
- T.C. Sağlık Bakanlığı, COVID-19 Yeni Koronavirüs Hastalığı. Erişim: <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> Erişim Tarihi: 09.05.2020
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Vefikuluçay, D. (2008). Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD. Hacettepe Üniversitesi: Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara.
- Weis, D., Schank, M.J., Eddy, D., Elfrink, V. (1993). Professional Values in Baccalaureate Nursing Education. *Journal of Professional Nursing*, 9(6), 336-342.
- World Population Ageing 2019: Highlights – The United Nations. Erişim: <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Highlights.pdf> Erişim tarihi: 13.03.2020.

- Yazıcı, S.Ö., Kalaycı, I., Kaya, E., Tekin, A. (2016). Attitudes of students studying in health related departments towards the elderly. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 601-614.
- Yeşilot, S.B., Demirci, P.Y., Öztunç, G. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 87-93.
- Yılmaz, E., Özkan, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3, 35-53.
- Yurttaş, S., Sarıkoca, E. (2018). Pozitif ve Negatif Yaşlı Ayrımcılığı Ölçeği (PNYAÖ) Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 1977-1991.
- Zhao, L.M., Xie, L.L., Wang, Y. (2019). Investigation and analysis of attitudes and knowledge of aging among students in different majors. *Front Nurs.*, 3, 211-216.

Beyanlar

Araştırmanın yürütülmesi için Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından kurum izni (10/02/2020 tarihli 78194220-020-9018 sayılı yazı) ve Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (2020 tarihli 02/17 nolu karar) alınmıştır. Ölçek kullanımı için yazarlardan izin alınmıştır. Katılımcı öğrencilere, araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve onamları alınmıştır. Gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırma boyunca Helsinki deklarasyonuna uygun hareket edilmiştir. Bu çalışma daha önce herhangi bir yerde sunulmamıştır. Bu çalışma maddi olarak herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Extended Abstract

Introduction: Nurses' attitudes in the care process for elderly individuals are one of the most important factors affecting their behavior towards elderly individuals. Professional attitudes and behaviors of nurses are based on their individual and professional values. Professional values, which play an important role in the formation of nurses' professional identities, affect nurses' attitudes and behaviors towards elderly individuals. Negative attitudes of nurses towards elderly individuals cause a decrease in the quality of care. Nursing education is expected to prepare nursing students to identify the care needs of elderly individuals and to meet these needs. Determining discriminatory attitudes towards the elderly will contribute to taking the necessary precautions regarding ageism. **Aim:** This research was conducted to determine the relationship between nursing students' attitudes toward the elderly and their professional values and the related factors. **Materials and Methods:** The population of this descriptive study consisted of 543 nursing students studying in the nursing department of a university, and the sample consisted of 231 students. The "Student Information Form", the "Positive and Negative Ageism Scale" and the "Revised Nursing Professional Values Scale" were used as data collection tools. **Results:** 68.8% of the students participating in the study were female, and their average age was 20.65 ± 1.77 . 53.2% of the students stated that they wanted to stay with their parents after marriage and 44.6% of them wanted to work with

elderly individuals after graduation. It was determined that the total mean score of the Positive Ageism and Negative Ageism subscales were 47.24 ± 5.17 and 38.51 ± 5.43 respectively, and the mean scores of the Revised Nursing Professional Values Scale were 104.86 ± 15.98 . Statistically significant differences were found between the Positive Ageism subscale mean score and willingness to work with the elderly after graduation; the Negative Ageism subscale means score and grade, gender, willingness to work with the elderly after graduation, and the mean scores of the Revised Nursing Professional Values Scale and grade ($p < 0.05$). A significant positive correlation was found between the students' Revised Nursing Professional Values Scale and Positive Ageism subscale mean scores, and a significant negative relationship between Negative Ageism subscale mean scores ($p < 0.05$). Conclusion and Suggestions: It has been determined that nursing students have a positive attitude towards older people and their professional values are at a good level. It was found that as the level of professional values increased, positive discrimination towards the elderly increased, and negative discrimination decreased. Considering the rapidly increasing elderly population worldwide, it is important to enable nurses to develop positive perceptions and attitudes about the elderly. Students who have positive attitudes towards the elderly and internalize professional values will provide better quality care for the elderly. It is recommended to organize nursing education programs to develop students' positive attitudes toward elderly individuals, develop their professional values, be aware of their individual and professional values during their education, and ensure that they can integrate these values.